

range of different activities, enriching personal experience and accelerating and facilitating the process learning helped to improve the student's learning achievements.

Today, most foreign educators believe that the theory of multiple intelligences is an axiom that needs to be taken into account, first of all, when designing and conducting various educational classes. In the conditions of development of a new Ukrainian school, foreign experience of implementing the theory of multiple intelligence in educational practices becomes of special relevance for a broad pedagogical community.

Key words: *theory of multiple-intelligences, types of intelligence, foreign experience, implementation, pedagogical practice, recommendations.*

УДК 378.035 (073)

Олена Огієнко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0002-3089-6288

DOI 10.24139/2312-5993/2017.10/131-141

СУЧАСНА СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ США: ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ

У статті визначено та проаналізовано специфічні особливості функціонування системи вищої освіти США, зокрема соціально-економічні, політичні, історичні, соціокультурні детермінанти її розвитку, розгалуженість законодавчого забезпечення, децентралізованість та регіональність, масовізація, альтернативність фінансування, багаторівневність і диверсифікованість структури, інтенсивний розвиток дослідницьких та корпоративних університетів, які зумовлюють її конкурентоспроможність і лідерські позиції у світі й окреслено можливості використання американського досвіду при розбудові системи вищої освіти в Україні.

Ключові слова: *вища освіта, законодавство, управління, фінансування, диверсифікація, дослідницький університет, корпоративний університет, США.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується глибокими соціальними, економічними, політичними перетвореннями, які зумовлені процесами глобалізації та інтеграції. У зв'язку з цим підвищується роль та значення вищої освіти, яка визнається всіма розвиненими державами світу однією з провідних галузей інноваційного розвитку суспільства. Відтак, актуалізується необхідність реформування вищої освіти України відповідно до світових вимог та тенденцій. Причому, слід урахувати особливості побудови світового простору вищої освіти в розвинених країнах світу (США, Канада, країни ЄС та ін.), чинники конкурентоспроможності національних систем вищої освіти, шляхи та підходи до їх сумісності, динамічну трансформацію університетів тощо.

Стратегічні напрями розвитку вищої освіти в Україні визначені Законами України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Національною стратегією розвитку освіти України на період до 2021 року»

(2013), Стратегією інноваційного розвитку України на 2010–2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів, Стратегією сталого розвитку Україна – 2020» (2015) та ін. Проте, важливо визначитися з підходами до реалізації положень, поданих у законодавчих документах. На сьогоднішній день результати дослідження Фонду «Демократичні ініціативи» ім. І. Кучеріва щодо якості освіти вражають: понад 70 % респондентів зазначають, що якість вищої освіти в Україні знаходиться на низькому та середньому рівнях. Неоптимістичними є й результати опитування Інститутом економіки та прогнозування НАН України, за якими понад 70 % студентів в університетах засвоюють певну сукупність знань, але не здатні їх творчо застосовувати на практиці; майже 20 % випускників вищих навчальних закладів взагалі не розуміють сутність своєї майбутньої професійної діяльності через низьку успішність та небажання вчитися; всього 10 % випускників готові і здатні до саморозвитку й самовдосконалення. Ці сумні результати спонукають до роздумів і дій, актуалізують необхідність вивчення та узагальнення зарубіжного розвинених країн, зокрема США, щодо розвитку та реформування їх національної системи вищої освіти.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз наукових джерел засвідчив, що проблемі вищої освіти приділяється значна увага в дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Особливості реформування національних систем вищої освіти в контексті глобалізації та інтернаціоналізації розглядали Ф. Альтбах, Н. Варгес, В. Кремень, В. Луговий, А. Сбруєва та ін. Ключові принципи освітніх реформ розкрито у працях Дж. Девіс, Дж. Найт, О. Мелвіл, А. Сбруєва та ін. У контексті нашого дослідження важливу роль відіграють роботи В. Андрущенка, В. Журавського, М. Згуровського та ін. Проблеми вищої освіти США вивчали С. Бабушко, Н. Бідюк, К. Девідсон, К. Клесек, Т. Кошманова, М. Красовський, Х. Левін, В. Мітіна, М. МакРоббі, К. Морман, Дж. Річардсон та ін. Проте, незважаючи на чисельність наукових досліджень, присвячених проблемі вищої освіти США, вона потребує поглибленого вивчення у зв'язку з динамічними процесами, які відбуваються у глобалізованому світі та є визначальним фактором постійних змін в організації та функціонуванні системи вищої освіти у США.

Метою статті є визначення особливостей розвитку і функціонування системи вищої освіти США, які зумовлюють її конкурентоспроможність та лідерські позиції у світі й окреслення можливостей використання американського досвіду при розбудові системи вищої освіти в Україні.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети було використано структурно-логічний і структурно-функціональний аналіз, що дозволили визначити специфічні особливості системи вищої освіти США; системно-структурний і компаративістський аналіз, що сприяв визначенню перспективних напрямів розвитку вищої освіти США; метод наукової екстраполяції, що застосовано для визначення можливостей використання

інноваційного потенціалу американського досвіду у процесі модернізації вищої освіти України.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукової літератури показав, що становлення та розвиток системи вищої освіти США детермінується історичними, політичними, соціально-економічними й соціокультурними факторами. Визначальним документом, який доводив доцільність та необхідність початку реформування системи освіти США, стала доповідь «Нація під загрозою» (1983), у якій акцентувалося на зниженні конкурентоспроможності американської освіти у світі та необхідності прийняття термінових дій. Американським урядом було ініційовано низку реформ, які мали стандартно-орієнтований, професійно-орієнтований та ринково-орієнтований характер [5].

За останні роки було прийнято низку законів, зокрема «Стратегія освіти: Америка 2000» (1991), «Освіта світового класу» (1995), Закон «Про вищу освіту» (2006), «Акт про можливості вищої освіти» (2008), доповіді та рішення парламентських комісій: «Америка створює можливості значного підвищення якості технології, освіти та науки» (2007), «Відновлення та реінвестування Америки» (2009) та ін., які спрямовувалися на підвищення якості вищої освіти й розширення її доступності. На думку Барака Обами, «вища освіта не повинна вважатися розкішшю – це економічна необхідність і вона повинна бути доступна кожному» [17, 19]. Тому у США налічується понад 4 тисячі навчальних закладів. 62 % від загальної кількості студентів (17,2 млн.) навчаються у чотирирічних навчальних закладах, а 38 % – у дворічних [1; 12].

Вважаємо, що визначення напряму розвитку вищої [25], який поєднує і зумовлює взаємозв'язок зайнятості, освіти й економічного розвитку (Employment, Education, Economic development), що сприяє створенню нових можливостей для розвитку вищої освіти у США.

Зазначимо, що у США не дотримуються концепції «сильного уряду», яка є поширеною в європейських країнах, а акцентується увага на розбудові громадянського суспільства. Так, що у США працює понад 1 млн. неурядових організацій, які мають суттєвий вплив на функціонування країни. Серед них особливе місце займає:

- Американська асоціація коледжів та університетів (AASCU), яка об'єднує понад 400 коледжів та університетів;
- Американська рада з питань освіти (ACE), що має вплив на формування освітньої політики;
- Рада з акредитації, неперервної освіти і підготовки кадрів (ACCET), яка стала першою організацією з сертифікації навчальних закладів і систем управління якістю ISO 91001: 2000 за міжнародними стандартами;
- Американська асоціація з міжнародної освіти (ASTR), що опікується проблемами академічної мобільності студентів і викладачів;

- Національні асоціації, які опікуються розробкою та впровадженням освітніх стандартів: Національна рада з акредитації педагогічної освіти (NCATE); Національна рада з професійних стандартів викладання (NBPTS); Консорціум з питань оцінювання і підтримки вчителів (INTASK); Національна рада з питань стандартизації та вдосконалення освіти (NCRSE); Міжнародне об'єднання з питань використання технологій в освіті (ACTE) та ін.

Як відомо, система вищої освіти у США є значною мірою децентралізованою й побудованою за регіональним принципом. Кожен федеральний штат, за Конституцією США (1787), має право через Раду управління чи раду координації здійснювати управління системою вищої освіти за умови дотримання конституційних прав американських громадян. Основною їх функцією є забезпечення якості освіти через систему акредитації.

Зауважимо, що фінансування вищої освіти США здійснюється як федеральним урядом, так і штатами. Якщо федеральне фінансування спрямоване на надання студентам грантів та кредитів на навчання, грантів на дослідження, то фінансування на рівні штатів спрямоване на пряме фінансування державних закладів освіти, надання грантів студентам [7].

Результати наукових розвідок показали, що у США дійсно надається відчутна фінансова допомога студентам та їх сім'ям. Так, за програмами прямої федеральної допомоги, які містять надання цільових стипендій, позичок, дозвіл на поєднання навчання та праці навчається 8,8 млн. студентів із загальної кількості 14 млн. Тобто 75 % надає допомоги саме уряд США [19].

Основними програмами федеральної допомоги є:

- федеральні гранти Пелла (Federal Pell Grants);
- федеральна програма «праця – навчання» (Federal Work – Study – FWS);
- державні стимулюючі студентські гранти (State Student Incentive Grants);
- федеральні гранти додаткових освітніх можливостей (Federal Supplemental Educational Opportunity Grants – FSEOG);
- федеральні Перкінсівські позички (Federal Perkins Loans);
- федеральні позички на сімейну освіту (Federal Family Education Loans – FFEL).
- федеральні прямі позички (Federal Direct Loans)[23].

Студенти, які отримують неповну вищу освіту (undergraduates), можуть скористуватися будь-якою із зазначених програм федеральної допомоги. Студенти, які вирішили отримати повну вищу освіту (graduate students) можуть використовувати можливості федеральної програми Праця – навчання.

Сьогодні у США спостерігається зменшення фінансування вищої освіти як на федеральному, так і на рівні штатів. Це слугує важливим мотиваційним чинником у пошуках альтернативних джерел фінансування. Так, у державних і приватних навчальних закладах вищої

освіти збільшується відсоток фінансування з альтернативних джерел. Якщо в державних він складає 50 %, то у приватних – майже 80 % [22].

Одним із джерел альтернативного фінансування навчальних закладів вищої освіти у США є приватні пожертвування, які надходять як від корпорацій, благодійних фондів (наприклад, Фонд Карнегі, Фонд Форда та ін.), так і від випускників університетів. У багатьох університетах створено асоціації випускників, які надають кошти, лобіюють їх інтереси. Університети приділяють залученню приватних пожертвувань особливу увагу. Про це свідчить створення у структурі університету служб розвитку чи запровадження посади віце-президента з розвитку, одним із обов'язків яких є вирішення даного питання.

Отже, основними джерелами фінансування вищої школи США є державний бюджет і приватний капітал, доля останнього постійно збільшується.

Як переконують результати наших досліджень, відмінною особливістю вищої освіти в США є об'єднання навчальних закладів з метою підвищення їх конкурентоспроможності. Створюється спільний орган управління, через який заклади мають можливість тісно взаємодіяти, розширювати програми підготовки. Наприклад, після об'єднання Корнельського коледжу, Сіверського інституту (Вашингтонський університет), коледжу Хелі Кросса та Уорчестерського політехнічного інституту, студентам була надана можливість одночасно навчатися за двома спеціальностями й отримати ступінь бакалавра гуманітарних наук та бакалавра технічних наук [1; 10].

На нашу думку, таке кооперування навчальних закладів є важливим кроком в інтегруванні навчальних закладів, запровадженні міждисциплінарного підходу до професійної підготовки фахівців.

Слід зауважити, що ще однією важливою відмінністю вищої освіти США є соціальне партнерство між університетами та бізнес-структурами, яка дає можливість:

- надавати постійну фінансову підтримку університету корпорацією;
- наблизити теорію до практики, посилити контекстність навчання;
- розробляти навчальні програми відповідно до реальних потреб бізнесу;
- залучатися до виконання дослідницьких проектів;
- використовувати матеріально-технічні ресурси компанії [13; 14].

У контексті соціального партнерства бізнесу та університету актуалізується проблема контрактного навчання, яке відбувається на основі угоди між корпорацією та навчальним закладом із урахуванням корпоративних потреб та інтересів бізнесу [9]. Спостерігається диверсифікація програм за контрактним навчанням, які можуть надаватися

як безпосередньо в університеті, так і на території організації, бути короткостроковими чи готувати бакалаврів та магістрів.

Структуру вищої освіти США складають університети, коледжі та спеціалізовані інститути, які розрізняються за такими критеріями:

- засобу фінансування: державні чи приватні;
- прибутковості: комерційні, що дають прибуток своїм власникам та некомерційні, які є неприбутковими і спрямовані на досягнення суспільнокорисних цілей;
- рівнем освіти: дворічні коледжі, що відповідають загальноосвітньому рівню підготовки, чотирирічні коледжі, що здійснюють спеціальну підготовку; університет, який надають академічні та наукові ступені;
- напрямом підготовки: дослідницькі та недослідницькі;
- за метою підготовки: традиційні, підприємницькі, корпоративні [2; 15].

Особлива увага надається дослідницьким університетам, візитівкою якого є інтеграція науки та освіти, їх взаємодоповненість та зумовленість. Першим дослідницьким університетом можна вважати університет Гумбольдта (1809), який заклав основи сучасного дослідницького університету, а запропоновані їм принципи: єдність науки і викладання, свобода викладання, академічне самоврядування є актуальними й донині.

Найконкурентніші дослідницькі університети у світі – це американські університети, серед яких: Гарвардський і Стенфордський університети, Массачусетський інститут технологій і Каліфорнійський технологічний інститут, Йельський і Принстонський університети та ін.

Кожен дослідницький університет має свої відмінності та специфічні риси [3; 6; 24], проте їх успішність, на думку Ф. Альтбаха та Д. Салмі, забезпечує взаємодія таких особливостей, як:

-диверсифікація джерел фінансування, серед яких значущим є державне фінансування. Навіть у кризові 2007–2009 рр. державні витрати на фундаментальну науку складали приблизно 20 % федеральних від усіх витрат, а у 2012 році – вони зросли до 22,2 % [8; 20]. Суттєву частку фінансування – 40 % дають ендаумент-фонди – фонди цільового чи ресурсного капіталу, які формуються за рахунок пожертв;

- інтернаціональний склад висококваліфікованих викладачів та високообдарованих студентів;

- інтенсивність наукових досліджень та публікацій. В університетах виникають наукові парки, дослідницькі інкубатори, технологічні центри, дочірні підприємства;

- інноваційність розвитку і функціонування університету, його інвестиційна політика [11].

Ми згодні з дослідниками в тому, що всі успішні дослідницькі університети є «складовими диференційованої, стратифікованої

академічної системи, де вони перебувають на вершині й отримують відповідні ресурси для виконання своїх місій, але при цьому залишають поле для діяльності та підприємництва для інших» [4, 109–110].

Привертає увагу те, як Роберт Зіммер – президент Чиказького університету, визначав основні пріоритети розвитку навчального закладу в період економічного спаду: «Ми відзначаємося якістю наших видатних викладачів, студентів і співробітників. Наш університет, як і інші інституції, стикнувся з економічними потрясіннями. Перед нами постало важке питання щодо ресурсів і позиціонування університету як з точки зору програм, так і фінансів, з наслідками, що відчуватимуться у віддаленому майбутньому. У відповідь на ці виклики були визначені чіткі пріоритети: залучення й утримання талантів, а також підтримка роботи освітнього співтовариства. У Чиказькому університеті, завдяки роботі проректорів, деканів, віце-президентів, викладачів і співробітників, ми вийшли з кризи зі здатністю і наміром інвестувати кошти у програми університету» [4, 102; 21].

У дослідженні, яке проводилося Національною радою з питань наукових досліджень США «Дослідницькі університети і майбутнє Америки» (2012) підкреслювалося, що бізнесу і промисловості необхідно налагоджувати зв'язки з дослідницькими університетами з метою «підвищення ефективності транслявання, поширення й передачі суспільству нових знань і ідей, які є результатом дослідницької діяльності в університетах» [18].

У цьому контексті зростає роль та значення корпоративних університетів. З'явившись на початку XX століття у США, сьогодні вони займають лідерські позиції й швидко розвиваються, функціонують у багатьох американських компаніях (McDonald's, Motorola, IBM, Disney University, Coca-Cola, Procter&Gamble, General Electric та ін.).

За визначенням Марка Аллена, корпоративний університет – це «заклад освіти, який є стратегічним інструментом, призначеним для допомоги компанії-засновнику в досягненні своєї місії шляхом здійснення діяльності, що заохочує індивідуальне й організаційне навчання, здобування знань і набуття мудрості» [9; 16]. Основними функціями корпоративного університету у США є:

- навчання персоналу всіх рівнів;
- управління знаннями, консолідування досвіду персоналу і його поширення;
- збереження та примноження цінностей компанії, трансляція корпоративної культури;
- вироблення інновацій.

Отже, університети у США є ключовим суб'єктом національної системи вищої освіти, що інтегрує бізнес, науку й освіту.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Розвиток вищої освіти у США зумовлюється процесами глобалізації, інтеграції,

інтернаціоналізації, переходом до суспільства знань. Суттєвий вплив мають соціально-економічні, політичні, історичні, соціокультурні трансформації, які відбуваються в американському суспільстві. Законодавча й нормативно-правова база вищої освіти вирізняється комплексністю та ґрунтовністю. Американським урядом було ініційовано низку реформ, які мали стандартно-орієнтований, професійно-орієнтований та ринково-орієнтований характер. Прагнення держави займати лідерські позиції у світі визначають характеристики вищої освіти США. Система вищої освіти у США є значною мірою децентралізованою і побудованою за регіональним принципом. Заслугує на увагу досвід управління вищою освітою із залученням професійних асоціацій та громадських організацій. Фінансування вищої освіти США здійснюється як федеральним урядом, так і штатами. Основними джерелами фінансування вищої школи США є державний бюджет і приватний капітал, доля останнього постійно збільшується. Одним із джерел альтернативного фінансування навчальних закладів вищої освіти у США є приватні пожертвування, які надходять від корпорацій, благодійних фондів тощо. Як переконують результати наших досліджень, відмінною особливістю вищої освіти в США є об'єднання навчальних закладів із метою підвищення їх конкурентоспроможності. Таке кооперування навчальних закладів є важливим кроком в інтегруванні навчальних закладів, запровадженні міждисциплінарного підходу до професійної підготовки фахівців. Своєрідність американської вищої освіти полягає в її багаторівневості й розгалуженості. Диверсифіковану систему вищої освіти, складають університети, коледжі та спеціалізовані інститути. Особлива увага надається дослідницьким університетам, візитівкою яких є інтеграція науки та освіти, їх взаємодоповненість та зумовленість. Зростає роль та значення корпоративних університетів, основними функціями яких є: навчання персоналу всіх рівнів; управління знаннями, консолідування досвіду персоналу та його поширення; збереження і примноження цінностей компанії, трансляція корпоративної культури; вироблення інновацій. Визначенні специфічні особливості функціонування системи вищої освіти США забезпечують її конкурентоспроможність та лідерство у світі, тому американський досвід розбудови системи вищої освіти варто використовувати у вітчизняному освітньому просторі.

До перспективних напрямів подальших досліджень ми відносимо вивчення організаційних, змістових, процесуальних засад підготовки магістрів в університетах США, розгляд стратегій і моделей дослідницьких університетів США, визначення можливостей упровадження елементів інноваційного американського досвіду у вітчизняний освітній простір.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акініна, Н. Л. (2015). Основні тенденції сучасної університетської освіти у США. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка*, 130, 5–12 (Akinina, N. L. (2015). Major trends of modern university education in the USA. *Bulletin of Chernihiv national pedagogical university named after T. G. Shevchenko*, 130, 5–12).
2. Каверина, Э. Ю. (2004). Высшие учебные заведения США: структура и классификация США-Канада. *Экономика, политика, культура*, 7, 51–71 (Kaverina, Ye. Yu. (2004). Higher education institutions of the USA: structure and classification of the USA-Canada. *Economics, politics, culture*, 7, 51–71).
3. Огієнко, О. І. (2015). Міжнародна діяльність як фактор інноваційного розвитку університетів США. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 8 (52), 218–225 (Ohienko, O. I. (2015). International activity as a factor of the U.S. universities innovative development. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 8 (52), 218–225).
4. Павленко, А. Ф. (Ред.), Антонюк, Л. Л. (Ред.), Василькова, Н. В., Ільницький Д. О. та ін. (2014). *Дослідницькі університети: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні*. К.: КНЕУ (Pavlenko, A. F. (Ed.), Antoniuk, L. L. (Ed.), Vasykova, N. V., Ilnytskyi, D. O. et al. (2014). *Research universities: world experience and development prospects in Ukraine*. K.: KNEU).
5. Сбруева, А. А. (2009). Університет світового класу: характеристики, механізми визначення статусу, умови створення. *Порівняльно-педагогічні студії*, 1, 45–56 (Sbruieva, A. A. (2009). University of the world class: characteristics, mechanisms for determining the status, conditions of creation. *Comparative-pedagogical studies*, 1, 45–56).
6. Сбруева, А. А. (2014). Проблема взаємозв'язку освітньої та наукової діяльності університету: аналіз зарубіжних досліджень. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 7 (41), 28–40 (Sbruieva, A. A. (2014). The problem of teaching-research linkages in the university teaching/learning process: the foreign studies analysis. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 7 (41), 28–40).
7. Стойка, О. Я. (2017). Вища освіта США та України: спільні та відмінні риси. *Науковий вісник ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 1 (40), 280–283 (Stoika, O. Ya. (2017). Higher education of the USA and Ukraine: distinct and common features. *Scientific bulletin of Uzhhorod University. Series: "Pedagogy. Social work"*, 1 (40), 280–283).
8. Фомина, О. И. (2015). Стратегия развития высшего образования в США в современных условиях. *Муниципальное образование: инновации и эксперимент*, 3, 70–73 (Fomina, O. I. (2015). Strategy for the development of higher education in the United States in modern conditions. *Municipal education: innovations and experiment*, 3, 70–73).
9. Allen, M. (2002). *The corporate university handbook: designing, managing, and growing a successful program*. New York: AMACOM, American Management Association.
10. Altbach, P. G., Peterson, P. M. (2007). *Higher Education in the New Century: Global Challenges and Innovative Ideas*. Rotterdam: Sense Publishers.
11. Altbach, P. G., Reisberg, L., Rumbley, L. E. (2010). *Trends in Global Higher Education: Tracking an Academic Revolution*. Rotterdam, Netherlands: Sense.
12. *American Council on Education*. Retrieved from: <http://www.acenet.edu>.
13. Chugai, O., Terenko, O., Ogienko, O. (2017). Methods that work: best practices of adult educators in the USA. *Advanced Education*, 8, 72–77. DOI: 10.20535/2410-8286.109216
14. Kenney, M. (2016). Guide to Campus-Business Linkage Programs: Education and Business Prospering Together. *The Journal of Higher Education*, 58 (6), 717–718.
15. Lucas, C. J. (1994). *American Higher Education; A History*. N.Y.: St., Martin's Griffin.

16. Lytovchenko, I. (2016). Corporate university as a form of employee training and development in American companies. *Advanced education*, 5, 35–41.
17. Maranto, R., McShane, M. Q., Rhinesmith, E. (2014). *The Obama Administration and Educational Reform*. NY: Palgrave macmillan.
18. National Research Council. *Research Universities and the Future of America: Ten Breakthrough Actions Vital to Our Nation's Prosperity and Security*. (2012). Washington, DC: National Academies Press.
19. Nelsen, W. C. (1999). Student aid from private sector: dramatic increases are possible. *The chronicle of higher education*. Wash., Oct. 22., XLVI, 9, B4-B5.
20. *President's Council of Advisors on Science and Technology (PCAST)*. (2011). Innovation, Education, Infrastructure. Wash.: White House Office of Science and Technology Policy. February. Retrieved from: <https://www.whitehouse.gov/issues/budget-spending/page/11/>
21. *QS World Universities Rankings: Report*. (2011). Retrieved from: http://productionfiles.qs.s3.amazonaws.com/2714/proof_v1_2714.pdf
22. Schmidt, P. A. (1999). State transforms colleges with "performance funding". *The chronicle of higher education*. Wash., July 2, XLV, 43, A.26-A.28
23. Smith, W., Bender, T. (Eds.). (2008). *American Higher Education Transformed, 1940–2005: documenting the national discourse*. MD, Baltimore: John Hopkins University Press.
24. Smith, V. New Dimensions for General Education. In Arthur Levine (Ed.), *Higher Learning in America, 1980–2000* (pp. 243–258). Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.
25. *USTEAMS Economic Development, S&TR&D, Work force and Education Strategy for STEM, IT and Arts, A/V Technology and Communications Clusters*, October 20, 2009, White House, OSTP, PCAST, PublicComments.

РЕЗЮМЕ

Огиенко Елена. Современная система высшего образования США: особенности функционирования и развития.

В статье определены и проанализированы специфические особенности функционирования системы высшего образования США: социально-экономические, исторические, политические, социокультурные детерминанты его развития, обширность законодательного обеспечения, децентрализованность и региональность, массовизация, альтернативность финансирования, многоуровневость и диверсификация структуры, интенсивное развитие исследовательских и корпоративных университетов и др., которые обуславливают его конкурентоспособность и лидерские позиции в мире; выявлены возможности использования американского опыта в развитии системы высшего образования в Украине.

Ключевые слова: высшее образование, законодательство, управление, финансирование, диверсификация, исследовательский университет, корпоративный университет, США.

SUMMARY

Ogienko Olena. Modern system of higher education in the USA: features of development and functioning.

The article identifies and analyzes the specific features of functioning of the US higher education system which determine its competitiveness and leading positions in the world as also outlines the possibilities of use of the American experience in the development of the higher education system in Ukraine.

In order to achieve the aim we used the structural-logical and structural-functional analysis which allowed us to determine the specific features of the US higher education system; the system-structural and comparative analysis which helped to define the promising directions for the development of higher education in the United States; the scientific extrapolation method which permitted us to outline the possibilities of using the innovative potential of American experience in the process of modernization of higher education in Ukraine.

It has been established that the specific features of the functioning of the higher education system in the USA are socio-economic, political, historical, socio-cultural determinants of its development; ramification of legislative support, implementation of a number of reforms that were standard-oriented, professionally oriented and market-oriented; decentralization and regionalization, financing alternatives, multilevelness and diversification of its structure, comprised of universities, colleges and specialized institutions; intensive development of research and corporate universities. It has been found out that the specific features of functioning of the US higher education system ensure its competitiveness and leadership worldwide, therefore, American experience of building the higher education system can be used in Ukrainian educational space.

To perspective directions of further research we refer the study of the organizational, content and procedural foundations of master degree programs at US universities, analysis of strategies and models of research universities in the United States, determination of possibilities of using elements of innovative American experience in Ukrainian educational space.

Key words: *higher education, laws and regulations, management, financing, diversification, research university, corporate university, USA.*